

Arthur Stille.

Ved Professor i Lund Arthur Stilles Død 19. April 1922 har ogsaa dansk Historieforskning lidt et føleligt Tab. Stille var Skaaning, en Præstesøn fra Visseltofta Sogn paa Grænsen af Småland; han var vokset op under det stærke Indtryk af at staa paa en gammel Lande- og Folkegrænse, og han kendte af Selvsyn denne Grænseegn ud og ind. Her lagdes Spirer af afgørende Betydning for hans senere Udvikling, Interessen for topografisk og militær Historie og en Sympati for Danmark, der godt lod sig forene med inderlig Hengivenhed for hans Fædreland Sverige. Den første, og gennemgaaende ældre, Afdeling af hans Arbejder drejer sig derfor særlig om hans Fædreland i snævrere Forstand, Skaane, hvad enten han undersøgte Blekinges Historie i den ældste Tid (i *Skånska Samlingar* 1893), de ledende Ideer i den nordiske Syvaarskrigs Strategi (Lunds Universitets Festskrift 1918), de nordskaanske adelige Slægter (*Skånska Samlingar* 1893), Felttoget i Skaane og Halland 1657 (H. T. f. Skåneland 1905), den skaanske Krigs strategiske Historie og Slaget ved Lund (Sv. H. T. 1901 og H. T. 7. R. II, 559—576), samt Fægtningen ved Hästveda under Magnus Stenbocks Fejde (Sv. H. T. 1902), det sidste Forarbejde til hans udmærkede Bog *Kriget i Skåne 1709—1710* (1903), der udkom samtidig med det danske Generalstabsværk, men paa ingen Maade overflødiggjordes derved. I alle disse Arbejder er Stille, efter at have undersøgt Kilderne og navnlig have fastslaaet Styrkeforholdene paa de to stridende Sider, gaet ud i Naturen og har vist, hvorledes Naturforholdene, Floder og Aar, Bjerge og Bakker har været af afgørende Betydning for Hærførernes Bevægelser og Beslutninger. Han har paa en ofte betagende Maade bragt Orden og Mening i Begivenheder, som tidligere stod som ganske uforstaaelige for Historikerne; fordi disse nøjedes med at fastslaa de enkelte Kendsgerninger uden i dybere Forstand at bringe dem i indbyrdes Forbindelse. Som et særligt smukt Eksempel herpaa kan anføres den ovenfor nævnte Afhandling om den nordiske Syvaarskrigs Krigsførelse. Stille interesserede sig først og fremmest for Strategiens Historie, men at ogsaa Taktiken i de enkelte Slag laa inden for hans Rækkevidde, fremgaar ikke alene af de ret faatallige literære Vidnesbyrd herom i hans Produktion. Den, der med Stille har gennemgaaet Slaget ved Lund paa selve Slagpladsen, saaledes som han gerne gjorde det med sine Venner og sine Studenter, vil være blevet Vidne til en mærkelig Metamorfose, naar Landskabet blev levende, og naar nu ubetydelige Højder og Sænkninger pludselig fik Betydning i Fortidens store Hændelse.

Størst Opmærksomhed i selve Sverige vakte dog Stille i sin anden Egenskab, som karolinsk Historiker. Der er ingen Grund til her at komme nærmere ind paa denne Side, saa meget mindre, som den har været gjort til Omtale her i Tidsskriftet (8 R. III, 299—305). Saa meget bør dog vel siges, at Stilles Forfatterskab om Karl 12. i nogen Grad havde et apologetisk Præg, og at det maa beklages, at han aldrig fandt Lejlighed til at fremlægge de Kilder, hvorpaa hans Opfattelse af Karl 12.s Politik over for Porten byggede. En væsentlig Del af disse Kilder var venezianske diplomatiske Relationer, men der er løbet meget Vand i Stranden siden Rankes Dage, og i vor Tid vil Historikerne ikke med samme Tillid bygge paa Kilder af denne Art.

Stille maa betegnes som Autodidakt. Da han som ung Mand kom ned til Lund, fandtes her ingen metodisk Historieundervisning, end sige nogen Undervisning i historisk Metode, hvormed det ikke skal være sagt, at den Undervisning, der gaves, ikke til Tider kunde være i høj Grad inspiratorisk. Følgen heraf blev, at Stille aldrig fik den rigtige Indvielse i den historiske Kildekritik, ja at han ikke en Gang fik Øjet rigtigt aabent for de store Udviklingslinjer i Historien, særligt paa det sociale Omraade. Skønt han var en overmaade belæst Mand, blev han dog først og fremmest Specialist. Men som saadan kom han ogsaa i allerførste Række. Han var maaske den betydeligste nordiske Krigshistoriker, sikkert paavirket af tysk Forskning, men dog i sin Aandsform selvstændig. Hans Virksomhed vil ikke dø med ham, og desuden vil Mindet leve om en almeninteresseret og hjælpsom Personlighed, en Forsker af et i Ordets bedste Forstand gammeldags Præg, hvori Gæstfrihed og Humor indgik som integrerende Bestanddele.

Knud Fabricius.

Troels-Lund.

12. Febr. 1921 døde Troels-Lund. Aandskraftig og virksom til sine sidste Dage blev han bortkaldt i sit 81. Aar (f. 5. Septb. 1840) under Udarbejdelsen af det mærkelige, selvbiografiske Skrift *Bakkehus og Solbjerg*, i hvilket han søgte at finde Forudsætningerne for sin egen Livsanskuelse ved at se den i Traad med de nye Tanker, som famlede sig frem i 19. Aarh.s Aandsliv.

Præget af lys Optimisme, rigt Lune og blændende Stilkunst fremtræder hans samlede Produktion som et Træ i frodig Udfoldelse med Rod i dansk Folkeejendommelighed og Naturfølelse, en harmonisk sluttet Helhed, gennem hvilken tre sideløbende Hovedlinjer tydeligt lader sig udskille. Medens Skrifter som *Livsbelysning* (1898) og *Bakkehus og Solbjerg* udsprang af hans dybe Trang til at lade Tanken søgende gaa paa Langfart gennem Ti-